

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Ordinis Sacramento Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXVI. Argumentum. Examinatur difficilis illa Quæstio: Qua lege ordinati in sacris obligati sint, ratione Ordinis, recitare quotidie Breviarium? Referuntur quatuor opiniones. Prima, quæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94570)

logi tam Scholastici, quam Morales, necnon omnes Canonistæ, & Summistæ. S. Thomas in *Quodlibet*, 6. q. 5. art. 8. Hostien. Jo: Andr. Abbas, & alii, quos citat, & sequitur Fagnanus in cap. Presbyter num. 15. de Celebrat. Missar. Suarez de Relig. tom. 2. libr. 4. cap. 16. num. 2. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 9. numer. 45. Castropalaus tom. 2. tract. 7. disp. 2. punct. 1. §. 1. Salmanticenses d. tract. 16. de Horis Canon. cap. 2. num. 3. Baldellus in Theol. Mor. tom. 2. lib. 3. disp. 21. num. 3. Azorius lib. 10. cap. 5. quest. 1. Donatus tom. 4. tract. 18. quest. 3. Gobatus in Experim. Theol. tract. 5. num. 559. & passim omnes. Ceterum à quo Jure imposita sit iisdem hæc obligatio? & quando ab eo eximantur, videbimus in sequenti

DECISIO XXVI.

ARGUMENTUM.

Examinatur difficilis illa Quæstio: Quæ lege ordinati in sacris obligati sint, ratione ordinis, recitare quotidie Breviarium? Referuntur quatuor opiniones. Prima, quæ refutatur ut falsa, quod nulla sit lex, & nulla obligatio. Secunda, quod hæc lex, sit Juris Canonici. Tertia, Consuetudinem immemorabilem, ac universalem esse legem constituentem hoc onus. Hæc est communior; idè prædicta Consuetudo probatur Historiis, Exemplis, ac Decretis per XVII. decursa sæcula. Quarta opinio, quæ magis arridet, quod ex Apostolorum præcepto, non scripto, sed traditione apud omnes inuesto, Ordo Sacer obliget ad Breviarium. Tandem recensentur, ac declarantur quatuor causæ ab hoc debito eximentes, Impotentia, Charitas, Metus, atque Dispensatio.

SUMMARIUM.

- 1 Obligatio Officii quo jure proveniat?
- 2 Antiquorum DD. opinio, quod à nullo jure. Sed est falsa.
- 3 Obligatio Officii an sit ex Jure Canonico? Rationes plures.
- 4 Presbyteri nomen comprehendit etiam Diaconos, & Subdiaconos.
- 5 Breviarium diversi ritus quando liceat recitare?
- 6 Basileense Concilium in quibus sit probatum?
- 7 Consuetudo universalis an obliget Subdiaconos ad Officium?
- 8 Ordinati in Sacris deputantur Ministri ad Dei laudes celebrandas.
- 9 Consuetudo recitandi Officium privatim ab ordinatis in Sacris probatur per omnia sæcula Ecclesie.

- 10 Angelus qui portabat Uvas modò acerbas, modò maturas, modò marcidas Clerico Officium recitanti.
- 11 Psalmi omnes olim à Clericis memoriter retenti.
- 12 Pater noster ab aliquibus omittebatur in Officio.
- 13 Debet est verbum importans necessitatem.
- 14 S. Ludgeri recitantis Officium devotio.
- 15 Itinerantes non excusantur à recitatione Officii.
- 16 S. Edmundus, cum esset simplex Presbyter Officium recitabat.
- 17 S. Philippus Neri usque ad ultimum idem pensum Officii solvit. Idem faciebant Presbyteri Congregationis Oratorii.
- 18 Cornelii Mussi Episcopi Bituntini Synodus de recitatione, tum publica tum privata Officii.
- 19 Synodus Patavina Anno 1580. de eadem recitatione.
- 20 Baldi pulchrum dictum de reverentia debita Consuetudini.
- 21 Subdiaconi nescientes recitare Breviarium peccant mortaliter.
- 22 Consuetudo à quibus debeat introduci? Et quibus circumstantiis?
- 23 Civitates subditæ non condunt legem, sed consuetudinem.
- 24 Apostolicum Præceptum ex Traditione habitum est origo obligationis recitandi Breviarium.
- 25 Traditiones Apostolicæ tum quò ad fidem, tum quò ad mores; ac eorum Præcepta alia scripta, alia tradita.
- 26 Subdiaconi tenentur recitare Officium ex Apostolorum præcepto.
- 27 S. Caroli præceptum ad Subdiaconos, de recitando Officio.
- 28 Synodus Farsensis, ac Toletana de eadem obligatione.
- 29 Causæ quatuor excusant à Breviario.
- 30 Impotentia tum Physica, tum Moralis eximens à Breviario, quæ sit?
- 31 Scrupulosi an sint obligati ad Officium? Remedium S. Ignatii.
- 32 Impotentie ad Officium multi relati casus.
- 33 Parochus quando possit cenare, & Officii recitationem omittere?
- 34 Charitas erga proximum quando excuset à Breviario?
- 35 Metus gravis eximit ab eodem.
- 36 Dispensare à recitatione Officii quis possit? Quando, & quomodo?
- 37 Censuris irretiti an teneantur Officium recitare? Et an qui dubitant de sua sanitate.
- 38 Restitutio fructuum ob non recitatum Officium quomodo facienda? Remissivè.

39 *Nocturnum impositum ab Episcopo recitandum ab ordinatis an sit de Præcepto?*

Sequitur, ut explicemus duo ultima Quæstia in præcedenti Decisione proposita. Et equidem

1 Quod ad quintum Quæsitum, videlicet, *Quo Jure Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri non habentes beneficium Ecclesiasticum, & nulli Ecclesie deputati, teneantur quotidie recitare Divinum Officium?* non est facile respondendo satisfacere; & tale responsum dare, quod plene omnibus arrideat; siquidem reperio quatuor opiniones inter se omnino diversas.

Prima opinio est, quod Subdiaconi, & alii supradicti nullo jure cogantur ad quotidianam Divini Officii recitationem, & per consequens cum nullum reperiatur Jus, nulla in eis existat obligatio; & quamvis adepti sint Ordinem Sacrum, arctari non possint ad pensum Horarum Canoniarum solvendum; quia est debitum pertinens ad Clericos possidentes beneficia Ecclesiastica. Ita multi DD. antiqui, quos tacito nomine citat, sed respuit Glossa in cap. ultim. 92. dist. Fagnanus vero in cap. 1. de Celebrat. Missar. num. 15. refert, quod Petrus de Sampson Magister Abbatis antiqui solebat dicere (teste eodem Abbate in d. cap. 1.) ratione Ordinis neminem teneri ad Horas Canonicas arg. cap. ult. 92. dist. subdit tamen ibidem Fagnanus, sed hoc nullus sequitur, & oppositum tenent hic Jo: And. numer. 12. in Verb. Presbyter. Henricus Boich. numer. 5. & communiter Doctores, ut Abbas testatur loco citato, imò ad hoc nullus discrepat, ut asserunt Host. n. 3. & Joan. Andr. ubi supra, & consentit S. Thomas Quodlibet. 6. qu. 5. artic. 8. & Summistæ omnes in Verb. Hora. Est igitur hæc opinio prorsus rejicienda, quia ut inquit Donatus d. tractat. 18. q. 9. num. 5. caret omni probabilitate, & tanquam noxia salutis animarum reputanda est temeraria, & scandalosa; & non sine magna admiratione audiavi aliquos Religiosos proferentes id, quod de iisdem admirans scripsit doctissimus Mabillon de Cursu Gallicano disquisit. Unica §. 6. numer. 64. his verbis: *Durior multis videtur hæc obligatio, quæ sub lethalis peccati pœna Divinorum Officiorum recitatio à Sacris ministris exigitur. Censent quippe ejusmodi homines novitiam hanc esse obligationem, præcis temporibus ignotam, nec ullâ Ecclesiæ Universalis lege impositam; sed à Scholasticis, & à casuum Arbitris inductam.* Ea igitur abjurata.

Secunda opinio dicit, hanc obligationem in personis Sacris, beneficia non obtinentibus, procedere à Jure Canonico; & hoc probare nituntur: Primum ex cap. Presbyter. 1. de Celebr. Missar. in quo expressè injungitur onus recitandi quotidie, horis debitis, septem Canonicas Horas; & quamvis textus ille loquatur, tantum de Presbytero, ajunt Canonistæ sub eo nomine venire etiam Diaconos, ac Subdiaconos; & allegant cap. 2. de Cohabit. Cleric. & mulier. id innuens his verbis, *Si quisquam Sacerdotum, idest Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus*; Glossam quoque ibi ita declarantem in Verb. Sacerdotum: *Nomine Sacerdotis intelliguntur infe-*

riores, ut patet hic, quia inferiora includuntur in Superioribus &c. Hoc idem confirmant per cap. Si quispiam 81. dist. in quo ita: *Si quispiam Sacerdotum, idest Presbyter, vel Diaconus, vel Subdiaconus &c.* Igitur cum appellatione Presbyteri, seu Sacerdotis veniant etiam Diaconi atque Subdiaconi, & Jus Canonicum in cit. cap. 1. de Celebr. Missar. loquatur de obligatione recitandi Horas Canonicas, quæ incumbit Presbyteris, intelligendum venit etiam de Diaconis ac Subdiaconis. Ita Lancellotus in Insit. Can. lib. 1. tit. 22. §. ult. & Fagnanus in eod. cap. 1. num. 15. de Celebrat. Missar. Verum hæc illatio non placet Azorio d. lib. 10. cap. 5. quæst. 1. quia in pœnalibus, & in odiosis non fit extensio ad personas non expressas; & quod magis resistit, Presbyter in d. cap. 1. de Celebr. Missar. habebat beneficium Parochiale, ut desumitur ex illis verbis: *Deinde peractis Horis, & infirmis visitatis*; & sic non est applicabile ordinatis in Sacris nullum habentibus beneficium, de quibus loquimur. Secundò itaque id melius probare intendunt per cap. Dolentes eod. tit. de Celebr. Missar. in quo differitur de ipso onere recitandi Divinum Officium; & inculcatur adimplementum ejus tam Ecclesiarum Prælati, quam minoribus Clericis horum autem appellatione, respectu Prælatorum, veniunt, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi. Ergo ex hoc Canone, quod est Concilii Generalis Lateranensis habiti sub Innocentio Tertio Anno 1215. resultat obligatio, de qua agimus. Tertio evidentiùs per Clem. 2. de Celebr. Missar. in qua conceditur Clericis quibuscunque familiaribus Cardinalium, & Episcoporum, ut recitantes Officium cum iisdem Prælati etiam ex Breviario sibi non conveniente, non sint amplius obligati eandem recitationem cum proprio Breviario reiterare. Ergo ex hac Pontificia dispensatione deprehenditur antecedens Canonica obligatio. Quarto fortius ex Concilio Basileensi sess. 21. tit. Qualiter Hora Canonica &c. ubi moventur, ut devotè pœnsum Officii Divini solvant etiam illi, qui in sacris constituti, beneficia non habentes, illud privatim recitare tenentur. Nec officit, Concilium illud tanquam Acephalum fuisse abolitum; quia abolitio fuit quo ad articulos fidei, & Pontificia despecta Superioritatis, secus quò ad decreta disciplinam Ecclesiasticam concernentia, quæ fuerunt confirmata per Nicolaum V. teste Cabassutio in Notitia Ecclesiastica ad d. Concil. & post sequen. Diatribam, num. 10. Hæc secundæ opinionis fundamenta fulciunt initiatorum in Sacris obligationem, de qua est disputatio, sed non indicant ex jure Canonico scripto eam originaliter prodire. Quapropter

Tertia opinio, quam communiter Canonistæ, ac Theologi sequuntur, est illa Navarri asserentis de Oratione cap. 7. num. 2. nullum Jus Canonicum extare, quod Diaconos, aut Subdiaconos, beneficia non possidentes, obliget ad Divini Officii recitationem; sed hujusmodi obligationem provenire ab universali consuetudine Ecclesiæ, in qua ab immemorabili tempore semper, & ubique servatum fuit, ut Subdiaconi, Diaconi,

Diaconi, ac Presbyteri nulli Ecclesiæ deputati, & nullam Præbendam beneficiale habentes, ex vi Ordinis sacri, & tanquam publici Ministri Ecclesiæ privatum recitent Horas Canonicas, & ad hoc pensum solvendum tenerentur sub pœna peccati mortalis. Hanc Navarri opinionem laudant, & sequuntur omnes Moralistiæ, quos allegant Baldellus d. tom. 2. lib. 3. disp. 21. Layman lib. 4. tit. 1. cap. 4. num. 4. Salmanticenses dist. tract. 16. de Horis Canonicis cap. 2. num. 3. Suarez de Relig. tract. 4. lib. 4. cap. 16. num. 9. Lessius de Justit. & Jur. lib. 2. cap. 37. dub. 9. & Reginaldus in praxi Fori Pœnitent. lib. 18. num. 135. & 136. ubi firmat ex communi doctrina scribentium: Diaconi, ac Subdiaconi obligationem recitandi Horas Canonicas ratione Sacri Ordinis provenire ex antiqua, & generali Ecclesiæ consuetudine; quæ cum sit rationalis, & legitimè præscripta vim legis habet, juxta cap. fin. de Consuetud. Quod sit rationalis constat, quia Clerici per Ordinem Sacrum deputantur Ministri Ecclesiæ ad cultum, & Laudes divinas celebrandas. Lessius d. dubit. 9. num. 45. quæ quidem Laudes divinæ ne in incertum ferrentur, determinatæ fuerunt ab ipsa Ecclesiâ, prout modò leguntur in horis Canonicis. Est igitur rationi consonum, ut ordinati in sacris habeant quotidie hoc onus, & citent Divinas Laudes, ad quod se obligarunt, amplectentes statum vitæ ad hanc rationem definitum per susceptionem Ordinis Sacri. Quod autem quo ad omnes sacris initiatos hæc consuetudo sit præscripta, nullus est, qui dubitet, cum observata semper fuerit per cursum decem, ac septem sæculorum (id est ab initio Ecclesiæ, ac temporibus Apostolorum usque ad præsens) ab omnibus Catholicis; & contra illam soli hæretici reclamaverint, ut bene notat Lessius eodem lib. 2. cap. 37. dub. 8. Plurima verò testimonia liceat hic referre ex Historiis Sacris, ac probatissimis Auctoribus deducta, quibus ostenditur inveteratus usus recitandi privatim horas Canonicas ab Ordinatis in Sacris nullum habentibus deneficium. Id in primis demonstrat S. Clemens in Lib. 8. Constit. Apostol. cap. 34. in illis verbis: *Preceationes facite manè, hora tertia, ac sexta, & nona, & vespere, atque ad Galli cantum*; quibus verbis horarum Canonicarum tempus, ac methodus designatur, & usus earum innuitur quo ad omnes ordinatos. Non est incongruum hic transcribere, quod ex Jo: Andrea notat Fagnanus in cit. cap. 1. de Celebr. Missar. num. 8. de Angelo, qui portabat cuiusdam Sacris initiato, vitam Eremiticam agentis, Uvas modò acerbis, modò maturas, modò marcidas, & ab eo interrogatus Angelus de diversitatis causa? respondit: *Se accerbis deferre, cum horas recitandi præveniebat: maturas, cum congruo tempore recitabat: marcidas cum nimis tardabat*. Ergo in primis sæculis Ecclesiæ recitatio privata Officii Divini erat in usu. S. Genadius Patriarcha Constantinopolitanus, qui vivebat Anno 458. neminem ordinabat, qui Psalterium non sciret memoriter, ut ex Theodoro Lectore apud Valesium pag. 554. scribit Mabillon in d. Disquisit. Univ. de Cursu Gallicano num. 73. addens ibi, quod antiquitus ex Canonum præscripto Clerici omnes Psalmos memoria tenere debebant. Gregorius Turronensis, qui Anno

580. florebat, in Libro de Gloria Confessor cap. 31. agit de quodam Presbytero, qui in itinere apud pauperem quemdam hospitatus, juxta morem Sacerdotum de nocte ab stratu suo confurrexit & matutinum persolvit. Hoc idem de ipso fatetur Gregorius in lib. 8. Histor. cap. 15. Ergo recitatio privata Horarum Canonicarum apud Clericos in Sacris erat usitata. Venantius Fortunatus contemporaneus ejusdem Gregorii in vita S. Germani Parisiorum Episcopi pluries de ejus privata Divini Officii solutione loquitur, & præcipue cap. 76. de eodem hæc habet: *Equitans in itinere semper de Deo aliquid aut verbo contulit, aut cantavit. Cursum (idest Officium Divinum) nudo capite dicens, etsi nix, aut imber urgeret*. In Concilio Toletano IV. quod celebratum fuit Anno 633. in Can. 10. alias 9. dolent Patres de omittentibus orationem Dominicam in principio horarum Canonicarum, & sic decreverunt, (ut lagitur in tom. 3. Concilior. pag. 70.) *Quisquis Sacerdotum, vel subiacentium Clericorum, hanc Orationem Dominicam quotidie aut in publico, aut in privato Officio præterit, propter superbiam judicatus, Ordinis sui honorem multetur*. Quis negabit, eo tempore consuetam fuisse privatam Divini Officii recitationem? Et quis per Clericos subiacentes Sacerdotibus non intelliget Diaconos ac Subdiaconos? Ergo hi ratione Ordinis Sacri etiam privatim persolvebant horas Canonicas. Albinus Alcuinus Anglus, Ven. Bedæ discipulus, qui floruit Anno 780. in formula Confessionis, quam composuit, col. 166. hæc habet: *Peccavi, quod negligens fui de meo Cursu, quem per horas Canonicas exsolvere debui, de mea Psalmodia, & de meis Orationibus*. Igitur recitatio Divini Officii tunc erat necessaria omnibus habentibus Ordines Sacros, & qui non recitabat illud, peccabat, & obligatus erat confiteri, & se accusare de hac omissione; verbum enim *Debet* importat necessitatem. l. Se. pè. ff. de Offic. Præsid. Fagnanus in cap. Qualiter, num. 37. De Cleric. non residen. In Vita S. Ludgeri Episcopi Monasteriensis legitur apud Surium tom. 2. cap. 12. 26. Martii, quod vocatus Sanctus iste per nuncium à Carolo Magno Imperatore summo mane, dum domi cum suis Capellanis Divinum Cursum recitaret, prius, Psalmodiam complevit, deinde ad Palatium Imperatoris accessit; fuit autem hoc circa Annum 800. quod denotat ejusdem privatæ recitationis usum in Clericis Sacris. De eodem sancto Ludgero legitur, quod increpavit unum de Capellanis suis, qui in recitatione privata Divini Officii penes ignem, curvato genu carbonem fumigantem ejecerat. Ita in Specul. Exempl. dist. 8. Exempl. 57. Hoc eidem confirmant Constitutiones Synodales de Anno 850. Crodegangi Medensis Antistitis, quæ ita præcipiunt cap. 27. (apud Mabillonem d. Disquisit. de Cursu Gallic. num. 66.) *Quicumque ex Clero in itinere cum Episcopo, vel cum alio proficiuntur, ordinem suum, (idest Horas Canonicas) in quantum iter, vel ratio permiserit, non negligent, & non eos debent præterire horæ constitutæ, tum de Officiis Divinis, quàm de aliunde*. Hic eodem sæculo octavo cum dimidio, Leo Papa IV. in Homil. 4. ad Presbyteros, & sacerdotes ita loquitur: *Omni nocte ad nocturnas Horas surgite: Cursum vestrum horis certis decantate: Missarum celebrationes devote*

devote peragite. S. Petrus Damianus, qui scribebat Anno 1060. refert in Epistol. 14. ad Desiderium Abb. cap. 7. S. Severinum Episcopum Colonien. Purgatorias poenas festinuisse, quia cum Capellano omnes Horas diurnas summo mane recitabat. Et cap. 9. Presbyterum, qui in lecto Completorium recitabat; de hoc redarguitum fuisse à damoniaco, dum eum exorcizaret. Alia plura gravissimorum Patrum testimonia adducit Mabillon ubi supra à num. 67. & seqq. super necessitate solvendi devotè pensum Divini Officii usque ad sæculum decimum, & ultra, quibus satis sit addere verba Jacobi à Vatriaco S. R. E. Cardinalis, qui in Histor. Occident. cap. 34. ita loquitur: Anno 1240. Horas Canonicas (initiarus in Sacris) non debet omittere; alie enim orationes sunt voluntatis, hæ autem necessitatis. Juxta hoc præceptum sanctus Edmundus, hoc eodem sæculo, ac tempore, cum esset simplex Sacerdos, & Magister Artium Parisiis, quotidie antequam publicam lectionem faceret, Horas Canonicas recitabat, & Sacrum faciebat teste Grangermano in Specul. Exempl. dist. 8. cap. 6. Quare veritati. ac usui inhærens Concilium Basileense Anno 1430. asseruit in supracit. sess. 21. quòd non solum Clerici beneficiati, sed etiam ordinati in Sacris absque beneficio Horas Canonicas tenentur quotidie persolvere.

Concludant Processum super immemorabili, & ab initio Ecclesiæ, per sexdecim sæcula, semper servata consuetudine, recitandi Divinum Officium quotidie per Clericos non beneficiatos ordinatos in Sacris, exemplum sancti Philippi Neri Presbyteri sæcularis, ac filiorum ejus spiritualium, qui vixerunt post inceptum Annum 1500. nec non constitutiones Synodales, quæ post eundem annum 1500. de eadem obligatione per consuetudinem invecita loquuntur: De sancto Philippo Nerio ita narrat Petrus Jacobus Baccius in ejus vita lib. 2. cap. 5. num. 10. & 11. L' Officio Divino era da lui recitato con grandissima devotione, e quando lo diceva solo, subito rimaneva rapito in Dio. E se bene, essendo già vicino à gl' ottanta anni, per le sue continue infermità, & astrazioni di spirito, Gregorio XIV. gli haveva conceduto, che potesse in vece dell' Officio dire la Corona, ò altra più breve Oratione, non si volle però mai servire del Privilegio mà sempre lodisse. Idem confirmat de hoc Sancto Joannes Marcianus in Memor. Historicis Congregationis Oratorii tom. 1. lib. 2. cap. 13. pag. 121. subdens, d. lib. 2. cap. 25. pag. 179. quòd in hac quotidiana Penſi Divini solutione perseveravit usque ad ultimam vespèram vitæ suæ; in qua Venero à visitarlo Agostino Cardinale Cusano, Girolamo Pamfilio Auditore di rota, e Spinelto Benci primo Vescovo di Montepulciano, co' quali volle pagare quel debito, che non dovea, recitando con essi il Matutino del giorno seguente, nel quale sarebbe stato non Viatore, ma Comprensore. Eandem quotidianam Horarum Canonicarum devotè, ac attentè factam recitationem fuisse ab Eminentissimo Cardinale Baronio, Joanne Matthæo Ancina, Alexandro Fiddelio, Angelo Vello, Petro Confolino, Antonio Gallonio, Nicolao Lilio, Julio Saviolo, Nobili Patavino, ac aliis pluribus, qui simplices Sacerdotes non beneficiati, fuerunt de eadem Congregatione Oratorii, testantur eadem

Memoriæ Historiæ Marcianæ primo, ac seqq. voluminibus.

Constitutiones Synodales sub eodem sæculo 1500. idem attestantes binas refero Cornelia: 18 nas. Primæ sunt Cornelii Mussii Episcopi Bituntini, ac famigerati Prædicatoris tum in suggestu Ecclesiarum, tum in Concilio Tridentino; in illis enim ferm. 1. ad Synod. de Divino Officio can. 1. pag. 189. habetur monitio recitandi quotidie Divinum Officium ad omnes sacros Clericos, Quia ad Divinum Officium tanquam ad publicam, & communem in Ecclesia servitutem Ministri Dei, seorsum singuli, sic simul omnes jure tenentur: quæ verba mirabili energia ostendunt eandem esse obligationem ordinatorum in sacris recitandi Divinas preces seorsum cum illa quam habent psallendi publice mancipati Choro. Aliæ sunt Federici Corneli, hujus Patavinæ Ecclesiæ Anno 1580. Episcopi Vigilantissimi, ac paulò post S. R. E. Cardinalis amplissimi, qui in cap. de Subdiaconis pag. 30. sic loquitur: Omnes Subdiaconi Officium Dominicum quotidie recitent. Cur ita? Quia scilicet talis etiam Patavii, prout in tota universali Ecclesia, erat irrefragabilis consuetudo. Igitur ex combinatione tot testium, & probationum ab initio Ecclesiæ usque ad nostrum sæculum quasi per viam processus de sæculo in sæculum collectarum, constat manifestè, & concludenter de consuetudine, obligante Subdiaconos, Diaconos, ac Presbyteros, quatinus non beneficiatos) ad recitandum quotidie Divinum Officium sub poena mortalis peccati, & idcirco eidem consuetudini deferendum, & omnino statum est, juxta dictum Baldi conf. 318. repetitum per Rolandum à Valle conf. 55. num. 19. vol. 3. & allegatum à doctissimo, simulque eruditissimo Gobato d. tract. 5. Theol. Exper. num. 560. videlicet: Consuetudini sicut Matri debet adhiberi reverentia; qui quidem Gobatus ibid. n. 561. optimè inferit, quòd proinde peccat graviter, qui suscipit hypodiaconatum ignarus legendi officium ex Suario cit. lib. 4. cap. 27. num. 6. & Tannero tom. 3. disp. 5. qu. 1. num. 17. 21 vel rectè recitandi ex Navarro de Oratione cap. 11. num. 39. Azorio part. 1. lib. 9. cap. 13. q. 18. & Reginaldo lib. 18. n. 193. incipit enim in ipso Subdiacono eadem die, & hora, quibus Ordine illo Sacro insignitur obligatio persolvendi Officium Divinum. Sanchez. Confil. Moral. lib. 7. cap. 2. dub. 7. Palaeus part 2. tract. 7. punct. 4. num. 3. idem Gobatus d. tract. 5. num. 561. qui tamen pro prima ordinationis die non esse integrum pensum solvendum, sed vel ab hora sexta, vel à vespere contendunt.

Stat itaque inconcussa hæc immemorabilis consuetudo: nihilominus non desunt, qui blaterant contra illam, vel tædio recitandi Canonicas horas, vel stimulo se ingeniosos ostendendi; nonnulla, ad eam avertendam, comminantes argumenta, quorum præcipua sunt. Primò: 22 Consuetudo introducta à non habentibus auctoritatem condendi legem, non potest habere vim legis. Sed hæc consuetudo privatæ recitationis horarum Canonicarum introducta est à juvenibus Subdiaconis, & à professis, nec non Monialibus, non habentibus facultatem condendi legem. Ergo non potest tanquam lex eos ad mortale obligare. Secundo: ut consuetudo obliget sub mortale-

mortali debet introduci non ex devotione, ac mera pietate; sed ex animo, ut obliget tanquam lex de re gravi. Consuetudo, de qua agimus introducta fuit ex devotione ut dictum fuit supra Decis. XXV. num. 43. Ergo non potest obligare ad mortale. Tertiò: consuetudo invecata ex errore, vel ignorantia multitudinis iudicantis se teneri ad aliquos actus sub mortali, detecto errore, ad nihilum obligat. Suarez de Legib. lib. 7. cap. 12. Castropalaus tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 2. §. 3. n. 10. & passim omnes. Sed consuetudo privata recitationis Breviarii à Subdiaconis, & Monialibus introducta est ex ignorantia, & ex errore, credentes adesse legem, quæ eos, & eas obliget ad mortale, et si nulla lex sit. Ergo detecto errore non obligat. Quartò: consuetudo ut sit obligatoria, debet esse certa, constans, & indubia apud omnes. Sed hæc, de qua loquimur, non est talis, quia multi opinantur non esse obligatoriam, ut diximus supra de viris professis, de Monialibus, & de Subdiaconis secularibus num. 43. d. Decis. XXV. Ergo non obligat.

Frivola tamen hæc sunt, & de facili resolvuntur: ad Primum enim respondetur, falsam esse majorem propositionem, quia omnes Civitates, Oppida, & Villæ, etsi non possint condere legem, valent introducere consuetudinem obligantem ad instar legis, quia id faciunt ex Superioris consensu tacito, vel expresso. Sanctus Thomas 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3. Castropalaus d. tom. 1. tract. 3. disp. 3. punct. 3. num. 4. & Salas de Legib. disp. 19. sect. 6. num. 59. & sect. 11. num. 9. Ad secundum respondetur, obligationem Divini Officii, non ex sola devotione esse introductam, sed ex debito, & sub gravi culpa ob rationes notatas supra num. 8. Ad Tertium negatur, in primordio hujus Consuetudinis fuisse errorem; imò supponitur cognitio proprii debiti, ad ministros Dei in sacris constitutos spectantis, cujus intuitu omnes Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri semper Divinum Officium privatim recitarunt. Ad Quartum, esse certam, & obligantem hanc consuetudinem dicimus ex illis quatuor conditionibus eam comitantibus quas posuimus supra pro obligatione Monialium, & Professorum non-ordinatorum Decis. XXV. num. 45. Et nihil ponderis habet opinio aliquorum Scribentium, & de valore hujus consuetudinis dubitantium; quia cum non probent extare consuetudinem in contrarium; imò confiteantur eam in facto subsistere, ac vigere; sequitur, quòd ea vigente, ac florente irrefragabilis sit ejus obligatorius effectus; & redarguendi sunt mussitantes in illam verbis Donati, de quibus pariter d. Decis. XXV. num. 46. nec non adagio Baldi conf. 112. vol. 2. affirmantis, quòd *Qui contra omnes loquitur, non bene loquitur.*

Quarta denique opinio, cæteris excellentior, circa initium private recitationis Breviarii, quam faciunt ordinati in sacris non beneficiati, est, quòd proveniat ab Apostolico præcepto, in universam Ecclesiam evecto, non scriptura, sed traditione. Ita Cardenas in Cri-

si Theologica part. 1. tract. 3. de Legib. & Preceptis disput. 23. cap. 7. à num. 223. & seqq. Fulcitur hæc opinio, illo Religionis nostræ fundamento, quòd dantur in Ecclesia Apostolicæ Traditiones non solum in his, quæ ad fidem pertinent, sed etiam ad mores; siquidem etiam in his habentur Apostolica præcepta non solum scripta, sed tantum tradita, ut ex Concilio Niceno II. ad. 7. & ex Concilio Tridentino sess. 7. Can. 8. de Baptismo, probat idem Cardenas d. disp. 23. cap. 5. num. 92. itaut quando reperitur præceptum aliquod nullibi scriptum, sed semper in universa Ecclesia servatum, dicendum sit, datum ab Apostolis, & per Traditionem inter omnes populos fideles propagatum. Ipse Cardenas adducit testimonium S. Augustini Lib. 4. Contra Donatistas cap. 24. dicentis: *Quod Universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*: prout etiam Lib. 5. cap. 23. *Sunt multa, quæ universa tenet Ecclesia; & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiantur.* Hoc etiam confirmat Cardenas ibidem aliorum SS. Patrum assertionibus, præcipue Tertulliani, Origenis, S. Hieronymi, & S. Basilii, quorum verba transcribere omitto; non enim ad heterodoxos, sed ad pios Catholicos, hanc profitentes veritatem, hæc Decisiones diriguntur: & quòd in Ecclesia sint multa præcepta Apostolorum, de quibus constat ex sola Traditione, dicit etiam Diana Coordinatus tom. 3. tract. 1. resol. 77. §. 2. quæ in veteri est part. 8. tract. 1. resolut. 77. Idcirco Subdiaconi, Diaconi, ac Presbyteri recitant privatim horas Canonicas ex Apostolorum præcepto; ab illis enim hoc onus injustum fuit cunctis ordinatis in sacris, quòd & ipsi Apostoli quotidie adimplebant; ut constat tum ex Act. cap. 3. 1. Petrus, & Joannes ascendebant in Templum ad horam Orationis nonam; tum ex cap. 6. quando decreverunt eligere septem Diaconos, qui præsiderent mensis, & dixerunt: *Nos verò Orationi, & ministerio Verbi instantes erimus.* Quoniam autem hoc Apostolicum præceptum non reperitur scriptum, censetur traditum. & de traditione firmam fidem, ac probationem facit universalis per totam Ecclesiam consuetudo, adeò ut verè, & propriè non sit consuetudo, quæ obliget Sacros Ministros ad pensum Divini Officii; sed ipsa demonstret, ac testetur, ad illud esse obligatos ex Apostolorum præcepto. Ita Cardenas d. tract. 3. disp. 23. cap. 7. num. 223. usque in fine; optime deducens, consuetudinem esse quid facti, probando præ-existentiam Præcepti Apostolici, quòd est quid Juris; & sic Jus, seu lex obligans eosdem sacris initiatos ad quotidianam Divini Officii privatam recitationem, est Præceptum Apostolorum; probatio verò ejusdem præcepti est immemorabilis consuetudo, universalisque observantia hujus recitationis, quæ denotat Præceptum ipsum ex traditione fuisse in totam Ecclesiam diffusum, & in tota Ecclesia ab ejus initio usque ad præsentia tempora servatum. De hac Apostolica lege intellexit S. Carolus Borromeus, quando in Concil. Mediolan. Provinc. V. Hoc idem Anno 1579. in Titulo De initiandis

Doct. Clericali. Tom. II. Lib. V.

S

Ordi-

27 Ordinis Sacramento dixit: *Qui Subdiaconatus Ordini adscriptus est, cum statim LEGE adstrictus sit, canonicarum Horarum Officium ex Breviarii præscripto recitandi; nemo ad eum Ordinem capeffendum recipiatur, qui in horarii illius Officii, cujus LEGE devinctus tenetur, rectè, ac rectè recitandi usu peritus non sit.* Ad eandem Legem respexit etiam Emin. Card. Carolus Barberinus, dum Anno 1685. in sua Synodo Dicecesana Farfensi cap. 21. n. 4. suis Clericis ita fuit locutus: *Omnes vero, qui ad Divini Officii recitationem, sive Ordinis suscepti, sive beneficii ratione TENENTUR, eandem competentibus horis studiosè pariter, & devotè peragant, nec unquam sub penis per Apostolicas Constitutiones sancitis mittere præsumant.* Eidem legi inhærens Synodalis Constitutio Toletana in tit. de Celebr. Missar. cap. 14. Arbitrariam penam imponit Clericis, qui beneficium Ecclesiasticum non habent, & horarias preces omiserint recitare, ut notat Lopez de Salzedo in addit. ad Diaz. Præf. Crimin. Canonic. cap. 57. Litt. A. in fin.

Quoad Sextem, & Ultimum, in quo quæritur, quando Subdiaconi, & alii obligati ad pensum horarum Canonicarum excusentur ab earum recitatione? Quatuor ob causas ajunt Doctores eos excusari; scilicet ob Impotentiam, ob Charitatem, ob Metum, & ob Dispensationem. Ita Sanchez in Consil. Moral. lib. 7. cap. 2. dub. 25. num. 4. Reginaldus d. lib. 18. a num. 181. & Gobatus d. tract. 5. Experim. Theologiae num. 708. ubi duo notabilia: unum, quod omnes causæ excusantes ab auditione Missæ, excusant etiam à pensatione Breviarii; alterum, quod major causa requiritur ab excusando beneficiato, quam ordinato, in Sacris absque beneficio. Impotentia est duplex, Physica, quæ complectitur omne impedimentum corporis; & Moralis, se extendens etiam ad animi mœstitiā. Hinc infirmi, febricitantes, nimis defatigati, carentes vè Breviario excusantur ab hoc onere solvendo ob physicam impotentiam. Afflicti vè magno animi mœrore, puta ob mortem Patris, ob inopinarum grave infortunium, censentur ab eodem exempti ob impotentiam moralem. Sanchez, Tamburinus, & alii apud Gobatum, num. 709. d. tract. 5. qui num. 718. sub hac morali impotentia ponit scrupulosos, nempe illos, qui non semel repetunt psalmos jam recitados, tanquam vel nunquam, vel non bene recitados; & narrat prudens remedium, quo S. Ignatius Loyola liberavit ab his scrupulis P. Cornelium Brughelmanum Flandrum Sacerdotem suæ Societatis, ei præcipiendo, ut recitaret officium cum Horologio pulverario, & in eo recitando non plus temporis poneret, quam alii Patres consueverant, quo tempore consumpto, si qua fortè pars ad totum officium explendum deesset, eam ille eo die prætermitteret. Cornelius veritus ne aliquam partem omittere cogeretur, cessavit scrupulizare, & jugi pronunciatione pensum prosequi; sicque ab illa animi infirmitate se liberavit.

28 Plures autem quæstiones faciunt Theologi super utraque impotentia; verbi gratia, an qui prævidet se impeditum iri in recitatione, teneatur præveniendi recitare? An expectans febrem tertianam, vel quartanam, debeat an-

te paroxysmum officium dicere? An si solus non potest, cogatur socium quærere, vel se ultro offerentem admittere? Valetudinarii an dubii de detrimento possint non recitare? An dicto Medici stent tuta conscientia etiam si Medicus sit Lutheranus, vel ut in hac Civitate, Judæus? An Cœcus adstrictus sit ad psalmos quos memoriter tenet? An timens oculorum læsionem. Et plures aliæ, circa quas alii DD. negant, alii DD. affirmant, quos allegant Sanchez d. lib. 7. cap. 2. dub. 43. Jo: Sancius in Selectis disp. 15. Tamburini. lib. 2. in Decal. cap. 5. §. 8. & Gobatus eod. tract. 5. a num. 701. & seqq. usque ad num. 721. ubi refert casum facerum Parochi, qui prorogavit sumere cibum, & totum officium recitare usque ad ultimam dimidiam horam ante mediam noctem; adeo ut, si prius pensum officii solvat, manducabit post dimidiam noctem, & die sequenti Missam, tanquam non jejunus, celebrare non poterit: si vè prius comedat, terminabit media nox, & non erit tempus solvendi officium pro die decursio. Quid igitur Parochus prædictus facere debet? Cœnare, ut postmodum celebret omitendo officium divinum diei decursi? Vel recitare officium, deinde cœnare & die sequenti non celebrare? distinguit Gobatus ita: Vel Sacrificium diei sequentis est de præcepto, & omitti non potest absque magno scandalo populorum? Et tunc cœnet ante mediam noctem, omittatque recitare officium diei decursi; quia majus præceptum pravalet minori; & majus censetur illud de celebrando, ne sequatur scandalum die sequenti, quam recitare officium pro die antea. At si missam est dicturus ob solam devotionem, solvat pensum horarium, deinde cœnet post mediam noctem, & abstineat die sequenti à celebratione; siquidem officium, quod est in præcepto, pravalere debet Missæ ex sola devotione. Ita ingeniosè Gobatus, apud quem num. 726. d. tract. 5. extat alia resolutio ad hunc casum, quam facit Leander de Ord. tract. 8. disp. 5. q. 43. quod scilicet Parochus ille cœnet per quartam partem ultimæ horæ, & per aliam quartam partem recitet officium, quantum potest, & quod non potest, omittat. Non placet Gobato hæc responsio, sed mihi arridet.

Charitas est secunda causa excusans à pensatione Breviarii, idest, ut proximo succurratur vel in corporalibus, vel in spiritualibus indigentibus. Hinc assistentia infirmo graviter ægrotanti, debitum prædicandi, Confessiones audienti, moribundum confortandi, & similes pie actiones à recitatione Horarum excusant Sanchez d. lib. 7. cap. 2. dub. 52. Gobatus alios cumulans d. tract. 5. num. 727. subdens tamen, quod Sancti Viri hæc omnia faciebant, & ab onere officii Divini non se excusabant.

Metus concernit tum personam ordinati in sacris, si per vim, & metum cadentem in constantem Virum fuerit initiatus: vel si recitando officium timeat gravissimum aliquod corporis, vel bonorum detrimentum. Sanchez, Tamburinus, & alii apud eundem Gobatum d. tract. 5. num. 728.

Dispensatio denique est quarta causa excusans ab horarum Canonicarum pensio; hæc autem provenire potest vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo, vel ab ejus Vicario, vel à

Præla-

36 Prælato Regulari erga profectos sibi subditos, Choro adstrictos. Inter hos omnes Superiores illud est commune, quod semper requiratur iusta causa pro dispensatione concedenda. Ab Episcopis, & eorum Vicariis non dispensatur ab hoc onere nisi ex brevi tempore, & ad paucos dies. Tamburin. in Decalog. lib. 2. cap. 5. §. 8. Gobatus d. tract. 5. num. 729. Prælati Regulares hanc potestatem habent ex Apostolicis Privilegiis, quæ referuntur ab eodem Gobato ibid. num. 730, advertens, quod præter iustam causam debent semper injungere aliquas breves orationes dicendas loco pensæ Horatii, prout observat ipsemet Summus Pontifex, quando dispensat ab hoc onere, ut diximus supra Decif. XXV. num. 20. & notatur est de S. Philippo Nerio num. 17.

Corollarii loco notanda sunt duo. Unum quod Clerici censuris ireriti non sunt exempti 37 ab onere Divini officii; damnati verò ad trimes excusantur secundum aliquos, & secundum alios censentur obligati. Alterum, quod dubitans, an possit, vel non possit abstinere ab officio divino, tenendum est pro obligatione, donec per prudentes viros judicetur, adesse iustam causam non recitandi. Gabatus in Appendice d. tract. 5. post num. 731. Menochius de Arbitr. Judic. casu 429. num. 15. Quomodo autem Clericus beneficiatus omittens Officium peccet mortaliter, & sit obnoxius restitutioni fructuum? & quando excusari possit ab eadem restitutione? legendus est Gobatus d. tract. 5. à num. 573. & seqq. nec non Collegium Salmanticense d. tract. 16. de Horis Canonicis cap. 2. punct. 3. à num. 26. & seqq. ubi DD. allegantur, & casus, ac dubia magis frequentia circa eosdem beneficiatos Horas canonicas non recitantes, resolvuntur.

Unum adhuc, appendicis loco restat notandum; An scilicet, Nocturnum, quod Episcopus recitandum imponit Subdiacono, ac Diacono in eorum ordinatione, sit ab iisdem dicendum sub poena peccati mortalis? Non desunt DD. qui affirmant, quos citat Tamburinus lib. 7. de Ordine cap. 3. §. 4. Sed ipse contrarium tenet, prout, facit Sanchez in Conf. Moral. libr. 7. cap. 2. dub. 2. num. 6. & alii, ea ratione, quia illa impositio non est de præcepto, aut in poenitentiam, sed de consilio, & in gratiarum actionem; idemque asserunt tum de Psalmis Poenitentialibus, qui injunguntur ordinatis in minoribus, tum de tribus Missis Sacerdotio initiatis.

DECISIO XXVII.

ARGUMENTUM.

De Castitate, ad quam obligantur Subdiaconi, & alii Ministri Sacri, tractat præens Decisio. Disputatur, An hæc obligatio sit de Jure Divino? vel de Jure Ecclesiastico? Inquiritur initium ejusdem obligationis, & ostenditur incœpisse ab Apostolis. Probatur ejus jugis observantia decretis Conciliorum, & Summorum Pontificum; dictis Sanctorum Patrum, atque Exemplis, de sæculo in sæculum collectis. Pseudosynodi Quinisextæ

Doct. Clericali. Tom. II. Lib. V.

refertur Canon, cujus vigore Græci ordinati in sacris utuntur uxoribus. Recensentur Nuptiæ sacrilegæ Lutheri, & Carolstadii. Discutitur, An prædicta obligatio insit Voto ordinati, vel Præcepto Ecclesiæ? Et quibus in casibus Subdiaconi non teneantur servare castitatem?

SUMMARIUM.

- 1 Castitas in Clericis Sacris tria continet. Et quæ?
- 2 Matrimonium nunquam prohibitum minoribus ordinibus habentibus.
- 3 Matrimonium facit vacare beneficia, ac Pensiones.
- 4 Matrimonium semper prohibitum ordinatis in Sacris.
- 5 Castitas in Ministris Sacris quod sit de Jure Divino.
- 6 Nicolaus Primus Diaconus Uxoris suæ usum volebat, & num. 19.
- 7 Castra sic dicta à castimonia Militum.
- 8 Venus cur dicatur adulterata cum Marte?
- 9 Uxores Militum cur permixtae in exercitu Imperiali Anno 1684.
- 10 S. Paulus Apostolus castus, & innuptus.
- 11 S. Petrus solus uxoratus. Non etiam alii Apostoli.
- 12 Episcoporum status perfectior statu Religiosorum.
- 13 Hebraici Sacerdotes an obligati ad castitatem?
- 14 Castitas in Ministris Sacris, quod sit de Jure Ecclesiastico.
- 15 Papa non dispensat contra Jus Divinum.
- 16 Uxores aliquando permixtae Subdiaconis, ac Diaconis. Et cur?
- 17 Græci in Sacris utuntur uxoribus ante ordinationem acceptis.
- 18 Anxietas in rebus temporalibus prohibetur omnibus fidelibus non ex præcepto, sed de consilio.
- 19 Nicolaitarum hæresis, quotidie luxurie vacare.
- 20 Episcopis paupertas non est injuncta.
- 21 Castitas cur imposita Ministris Sacris?
- 22 Castitas Ministrorum Sacrorum fuit ab initio Ecclesiæ.
- 23 Apostoli prohibent Matrimonium Clericis Sacris. Et num. 25.
- 24 Ac etiam Uxoribus ante ordinationem duellarum usum.
- 26 Origenis verba de continentia Clericorum.
- 27 Lucii Papa decretum de castitate eorundem Anno 255.
- 28 Eliberitani Concilii canon de eadem Anno 305.
- 29 Morini error calculi.